

Pedagoogi palgarõõmud

Kevad tõi TALO palgasaajatele ja valitsusele töörahu aasta lõpuni. Saavutatud kokkulepet menetleb Riigikogu lisaelarve kujul. Ekstistuste vältimiseks ja võimalike meelepahatormide ennetamiseks tuleb märkida, et 50 lisamiljonit, mis lisaelarve kaudu palgakadeks jagatakse, ei tähenda, et kõigil TALO liikmetel tõuseks palk 30 protsenti. Kooliõpetajad on oma osa juba möödunud aasta lõpus kätte saanud, nüüd aidatakse järele neid, kes pool aastat tagasi rongi peale ei jõudnud – teadusasutused, muuseumid jne.

Palgakorralduse muutmine

Õpetajate palgavõitluses oli tähtsal kohal kogu palgakorralduse muutmine, sest ettekirjutuste üha keerukamaks muutuvus rägastikus orienteerumine hakkas kõigil käima üle jõu. Nüüdseks on haridusministeerium ja õpetajate organisatsioonid põhilises osas kokkuleppele jõudnud ja järgmisest aastast loodetakse uutel alustel palka maksta. See iseenesest ei tähenda veel palgatõusu, ehkki palk inflatsiooniga kaasas käies kindlasti kümnekond protsenti kosub. Mida siis oodata ja loota?

Oodata on ennekõike kohustuste suurenemist. Ühiskonnal on õigus oma raha eest tingimusi esitada, ja seda eelkõige kvaliteedile. Kvaliteedi kindlustab pidev enesetäiendamine ja pedagoogidele on see kohustuslik. Koor-musnormid ei kahane — õpetaja tööaeg on 40 tundi nädalas, sellest moodustab 10 tundi usaldustööaeg. Privileegidest jääb vaid pikk puhkus.

Kuid on ka töövõtjale rõõmustavat.

Kaotatakse arvult sadadesse ulatuvad palgakoodid, millega antakse koolijuhtidele määratavalt enam mänguruumi töötasu vastavusse viimisel tegeliku tööpanusega. Ministeerium kavatseb edaspidi kehtestada vaid palga miinimumnormatiivid, millest on palgafondi piires alati võimalik rohkem maksta. Teatavasti soosib pearaha-ideoloogია,

**Kaarel
Tarand**

SEISUKOHT

millega kohaselt palgafondi suurus sõltub õpilaste arvust, suuri koole. Suurem palgafond annab enam mänguruumi, suured klassid võimaldavad palgata paremaid õpetajaid. Ebavõrdsuse vähendamiseks on olemas regionaal–poliitilised hoovad, mida tänaseni kahetsusväärselt nõrgalt rakendatakse.

Teiseks, kõik kvalifikatsioonijärgud omistatakse edaspidi koolis, mitte enam kuskil kõrgel ja kaugel. See suurendab taas koolijuhi vastutust. Loomulikult esitab ühiskond üha kõrgemaid nõudmisi ka pedagoogidele. Seetõttu on kõrgemad kvalifikatsioonijärgud tähtajalised, neid kirjeldatakse ametinimetustega "vanemõpetaja" ja "õpetaja-metoodik". Ametinimetused antakse viieks aastaks ja see peaks looma positiivse motivatsiooni pidevaks enesetäiendamiseks. Samuti on tähtajaline kõige madalam kvalifikatsioonijärk – abiõpetaja.

Kahjuks on enamal kui 10 protsendil praegustest pedagoogidest vaid tavaline keskharidus, mis tegelikult ei peaks võimaldama õpetajaametit pidada. Aastaks 2000 muutub see võimatuks, mis tähendab, et ministeerium seab sellele kontingendile kohustuse täiendõppe korras omandada kõrgem või pedagoogiline eriharidus. Muidu tuleb ametist loobuda.

Kolmandaks, seni on olnud tähtsaimaks palga määramise kriteeriumiks tööstaaž. See on nõõkinud just noori õpetajaid, kes talutava palgani jõudmiseks on pidanud vähemalt 10 aastat pingutama. Loomulikult ei ole selliste meetoditega võimalik kooli värsket verd tuua. Heal pedagoogil ei kulu kõrge professio-

naalsuse saavutamiseks üle paari-kolme aasta, kehvale ei piisa aga kolmekümnestki. Senine palgakorralduse põhimõte oli aga selle tõega risti vastupidine. Uuendus näeb ette selle, et vanemõpetajaks (endine II palgajärk) on võimalik saada nelja aastaga, kui kõrgem ja pedagoogiline haridus olemas.

Keele– ja arvutioskus

Kaks uut nõuet kvalifikatsiooni määramisel on keele- ja arvutioskus. Esimene neist on suuremaks probleemiks muukeelse kooli pedagoogidele, aga vaevalt on vaja seletada, miks riigikeele oskus on pedagoogile hädavajalik. Loomulikult ei hakata tõendeid nõudma ega eksameid korraldama üleöö. Antakse aega enesetäiendamiseks ning vajalike, riiklikult aksepteeritavate eksamite sooritamiseks. Kuid mingeid möõndusi, kui kell lööb, ka ei tehta.

Arvutioskuse nõue eraldi sätestatuna on ajutise iseloomuga. Eeldatavasti muutub see oskus lähiaastail üldhariduse loomulikuks osaks. Juba praegu suudavad vaid tõelised elukunstnikud ülikooli lõpetada ilma, et neil oleks tekkinud tõsisid ja tõiseid kokkupuuteid selle abivahendiga. Seega on vaja järele aidata need, kes juba koolis töötavad. Ministeeriumi kava kohaselt viiakse igale õpetajale läbi kolme aasta jooksul kahenädalane põhikursus. Tagatipuks saab põhiosa pedagoogidest arvutikoolituse tööajast – juunis korraldatavate suvesemestrite käigus! Kui koolides peaks leiduma infotehnoloogia põhimõttelisi vastaseid, kes arvavad, et arvuti on kuradist, siis peavad nad pärast seda koolist lahkuma. Nii kurb, kui see ka pole.

Ja palju selle kõige eest saab? Täpselt nii palju, kui rahval raha on, ja lisaks vastavalt teenetele ja oskustele.

Kaarel Tarand on haridusministri nõunik

EPL 1996, 19. vi